

# Geleneksel Akraba İlişkilerinin Yeni Evlilikler Üzerindeki Etkileri: Afyon İli Örneği\*

Hüseyin KOÇAK \* & Sümeyye EVRAN\*\*

## Özet

Bu makale geleneksel akraba ilişkilerinin yeni evlilikler üzerindeki etkileri üzerine bir değerlendirmedir. Toplumun temel unsurlarından biri olan aile, Türk tarihinde önemini yüzyıllardır korumuştur. Aile içinde meydana gelen olumlu ve olumsuz durumları aile bireyler üzerindeki etkisini tespit etmek amacıyla bu çalışma yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini Afyonkarahisar'da yaşayan 33 evli birey oluşturmaktadır. 2018 yılında görüşmenin yapıldığı katılımcılar, kayınvalidesi ve kayınpederi ile yaşayan bireyler, bir dönem onlarla beraber yaşamış bireyler ve aile bireyleri ile farklı şehirlerde yaşayan kişilerden seçilmiştir. Araştırmanın veri toplama teknikleri, mülakat ve gözlemdir. Aile bireyleri ile yüz yüze görüşmeler sağlanmıştır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre akraba ilişkilerinin evlilikler üzerinde olumlu ve olumsuz etkilerinin olduğu görülmüştür.

**Anahtar Kelimeler:** Geniş Aile, Çekirdek Aile, Evlilik, Aile İçi İletişim.

**Jel Kodlar:** Z, Z0, J12

---

\* The article is produced from second author's master thesis.

\*\* Prof. Dr. Afyon Kocatepe University, Faculty of Arts and Sciences, Sociology Department, Afyonkarahisar, Turkey, e-mail: [kocak@aku.edu.tr](mailto:kocak@aku.edu.tr)

\*\*\* Sociologist, Britishtown Language Schools, Afyonkarahisar, Turkey, e-mail: [smyye.evrn@outlook.com](mailto:smyye.evrn@outlook.com)

# **The Effects Of Traditional Relative Relationships On New Marriages: A Case Of Afyonkarahisar**

## **Abstract**

This article is an evaluation of the effects of traditional relative relations on new marriages. Family, one of the basic elements of society, has maintained its importance in Turkish history for centuries. This study was conducted to determine the effect of positive and negative situations on family members. The sample of the study consists of 33 married individuals living in Afyonkarahisar. In 2018, the interviewees were selected from individuals living with their mother-in-law and father-in-law, individuals who lived with them for a period, family members and people living in different cities. The data collection techniques of the research are interview and observation. Face-to-face interviews were conducted with family members. According to the findings of this investigation, it was observed that the relationship of relatives both has positive and negative effects on marriages.

**KeyWords:** Extended Family, Elementary Family, Married, Family Communication.

**Jel Codes:** Z, Z0, J12

## **Giriş**

Aile, çok yönlü bir yapıya sahip olmakla birlikte toplum içinde birçok işleve sahiptir. Tarih boyunca bu işlevlerde belirli değişimler yaşanmış olsa da sürekliliğini korumaktadır. En önemli işlevlerinden biri de insan neslinin devamını sağlaması yani biyolojik olanıdır. Gelirin tek elde toplanması ve aile içinde dağıtımın sağlanması da ailenin ekonomik

işlevidir. İnsanın hayatını sağlıklı bir şekilde idame ettirebilmesi için belirli bir eğitim alması gerekmektedir. Bu eğitim süreci, toplumsal bir varlık olan insanın toplumsallaşmasına olanak tanırken aynı zamanda toplumsal hayata uyum sürecini kolaylaştırmaktadır. Ailenin tüm bu işlevlerinin yanında koruyuculuk işlevi ile denetim ve güvenliğini sağlamaktadır. Şüphesiz ki aile, bu işlevlerle sınırlı değildir ancak ailenin toplumun devamı ve kontrolüne sağladığı katkı en önemli işlevlerinden biri olarak varlığını devam ettirmektedir.

Aile, bireylerin birbirlerine doğrudan kan ya da sıhri bağ ile bağlı olduğu, yetişkin üyelerin ise çocuklara bakma sorumluluğunun olduğu, aynı zamanda bireyin toplumsallaşma sürecinin ilk aracı kabul edilen insan topluluğudur. Bunun yanı sıra aile, insan türünün devamını sağlayan biyolojik ilişki sonucunda meydana gelen, sosyalleşme sürecinin ilk ortaya çıktığı, bireyler arası ilişkilerin karşılıklı kurallara bağlandığı, toplumda o güne kadar oluşturulmuş olan gelenek ve göreneklerin, kültürel zenginliklerin kuşaktan kuşağa aktarılmasını sağlayan ekonomik, psikolojik, biyolojik, toplumsal ve hukuksal vb. yönleri bulunan toplumsal bir kurumdur (Brown, 1981: 10).

Çalışmada aile konusu üç ana başlık altında ele alınacaktır. Öncelikle kavramsal düzeyde ana hatları ile aile, aile türleri ve ailenin işlevlerinin yanı sıra tarihsel süreçte ailenin geçirdiği evreler açıklanmakta, ardından evlilik ve evlilik türleri ile birlikte evlilikte aile içi ilişkiler ile ilgili kuramsal bilgilere yer verilmiştir. Son olarak, çalışmada uygulama kısmına yer verilmiş, örneklem, demografik bilgileri ve verilerin analiz edilmesi açıklanmıştır. Uygulama kısmında derinlemesine mülakat yöntemi kullanılmış ve katılımcılarla Afyonkarahisar ilinde yüzyüze mülakatlar gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada geleneksel akrabalık ilişkilerinin yeni

evlilikler üzerinde olumlu ve olumsuz ne tür etkileri olduğu saptanmaya çalışılmıştır.

### **1. Aile**

Aile olgusu hakkında Winch, Nimkoff, Freyer, Wallerstein ve Leslie gibi bir çok düşünürün görüşleri bulunmaktadır. Winch' e göre aile, grup kategorisi içinde bulunmaktadır. Bu nedenle “Aile nesil ilişkilerine dayalı anne-baba ve çocuktan ortaya çıkan bir sosyal gruptur” (Winch, 1965: 84). Nimkoff'a göre de aile, “Anne- baba ve çocuklardan meydana gelen ya da sadece karı-kocadan oluşan ve devamlılık gösteren bir birliktir” (Koenig, 1966: 129). Freyer ise, aileyi tüm sosyal hayatın özü olarak nitelendirmiş ve “tabiat tarafından yaratılmayan, fakat tabiattan ilham alarak, bütün büyük sosyal yapıların örneğini teşkil eden en küçük gruptur” şeklinde tanımlamaktadır. Wallerstein, aileyi “akrabalık bağlarıyla birbirine bağlı olan ve aynı çatı altında beraber yaşayan, bir tüketim ve bir üreme birimi” olarak belirtmiştir (Merter, 1990: 3). Leslie ise aileyi, sosyal bir kurum olarak nitelendirmektedir. Aynı zamanda Leslie aile olgusunu, “gelecekte toplumda diğer kadınlar gibi evlenebilen ve çocukları yetiştirebilen aynı zamanda onları insan olarak topluma kazandıran insanlığımızı borçlu olduğumuz güçlü bir sosyal kurum” şeklinde açıklamaktadır (Leslie, 1982: 3).

Aile, toplumu oluşturan ilk toplumsal bütün olmakla birlikte insanın kendi davranışlarını bir başka insana aktardığı ve davranış aktarılan insanların yetiştirip topluma kazandırılmak için oluşturulan bir kurumdur. Aile, bireylerin birbiriyle etkileşim içinde olduğu yerdir. Ailenin bazı özellikleri bulunmaktadır. Bunlar;

*Aile evrenseldir.*

Geçmişten günümüze varlığını sürdürmeye devam eden bir olgu olması ve bugüne kadar her toplumda var olması ailenin evrensel olduğunun en önemli göstergesidir.

*Aile duygusal bir temele dayanır.*

Doğal yollarla bünyemizde var olan aile kökleri, karmaşık duygularımızla temellendirilmiş olup nesli devam ettirme isteği, ebeveynlik, arkadaşlık duygularından oluşmaktadır. Toplumsal ilişkilerin sonucunda beliren romantik sevgiden ırk gururuna, eşlerin şefkat duygularından ailenin ekonomik güvenliğine, kişisel ihtiraslardan neslin devamlılığı duygusuna kadar çıkan ve birbirine bağlı ikincil duygularla güçlenmektedir.

*Aile süreklilik gösteren ve aynı zamanda geçici bir tabiata sahip olan bir kurumdur.*

Aile kurumu süreklilik ve aynı zamanda evrensellik gösterirken, bir erkek ve bir kadının kurduğu birliktelik olarak ise toplum içindeki diğer örgütler arasında en geçici olanı ve değişkenlik gösterenidir. Mac Iver (1961)'e göre, her aile normal olarak dört aşamalı bir gelişim göstermektedir. Bu aşamalar; evliliğe hazırlanma, evliliğin gerçekleşmesi, çocuk yetiştirme, ayrı yaşamaya başlama ya da boşanmanın gerçekleşmesi, eşlerden birinin erken ölümü gibi nedenlerden dolayı da olgunluk evresine ulaşım sağlayamayan aileler olarak değerlendirilmektedir.

*Aile, şekillendirme özelliğine sahiptir.*

Aile, çocuğun kişilik yapısını geliştirdiği gibi aynı zamanda aile üyeleri tarafından bireyin hem biyolojik hem de zihni alışkanlıklar edinmesi sağlamaktadır. Aile içinde bireyin sosyalleşmesi olduğundan ve ailenin çocuk üzerindeki etkileri kişilik gelişmesinin bir parçası olduğundan dolayı hayat boyu yetişkine arkadaşlık edecektir (MEB, 2011: 4).

*Ailenin kapsamı sınırlıdır.*

Ailenin büyüklüğü sınırlandırılmıştır. Toplumsal yapıların arasında en küçüğü ailedir. Özellikle kentlerde yaygın görülen kent tipi aile için geçerlidir. Çekirdek ailenin yaygın olduğu kentlerde aile en küçük birimdir.

### **1.1. Aile Tipleri**

Aile olgusu, sosyoloji biliminin en önemli konularından birisidir. Aile, insanlık tarihi kadar eski olmanın yanı sıra insanın var olduğu tüm yer ve zamanda varlığını devam ettirmiştir (Sarı, 2014: 369). Bu devamlılık sürecinde fonksiyonel olarak çok fazla değişikliğe uğramakla birlikte toplum içindeki önemini korumuştur. Aile evrensel bir kurum olsa dahi zaman içinde değişkenlere bağlı olarak farklı aile tipleri ortaya çıkmıştır.

### **1.2. Tarihte Aile**

Aile, insanlık tarihi kadar eski bir kurumdur. Başka bir deyişle, bugünkü varlık ve yapısını geçmişe borçludur. O halde çağdaş Türk ailesini anlayabilmek için tarihi gelişim sürecine değinmek gerekmektedir. Geçmişten günümüze aile yapısında ne tür “değişmeler”in olduğu ya da hangi değişmez niteliklerin korunarak geldiği daha iyi anlaşılacaktır. Türk ailesinin geçirdiği aşamaları üç dönem halinde incelemek mümkündür:

1. Eski Türklerde aile
2. İslami dönemde aile
3. Modern Türkiye’de aile

Türk ailesi geçmişten günümüze incelendiği zaman, sahip olduğu çeşitliliğe rağmen, geleneksel değerleri ve tarihsel birikimini koruduğunu, anlayış ve öz olarak değişmeden varlığını devam ettirdiğini görürüz (Aluş ve Selçukkaya, 2015: 160). Canatan (2011)’ a göre Türk aile yapısının nasıl bir değişim gösterdiğini, hangi yapıların ve geleneklerin korunduğunu ya da terk edildiğini anlamak için konunun üç dönem halinde incelenmesi gerekmektedir.

Eski Türk toplumunda aile, ilk sosyal birlik olarak bütün sosyal yapının merkezinde yer almaktadır. Aile, kan bağı esasına dayanmaktadır. Türklerin, dünyanın dört bir yanına dağılmış olmalarına rağmen varlıklarını devam ettirmeleri, aile yapısına verilen büyük önemden ileri gelmektedir. Eski Türklerde aile “geniş aile” tipinde görünse de, aslında “küçük aile” şeklinde kurulmuş olması akla daha yakın gelmektedir. Çünkü Türk ailesinde; aile büyüğü (reisi), adeta mülk sayılan aile fertleri üzerinde geçerli söz hakkına sahiptir. Roma’daki “gens” (geniş aileler), eski Yunan’daki “genose” den daha farklı olduğu gibi İslavlardaki aile büyüğünün bütün aile halkına köleleri gibi hükmettiği, kolektif mülkiyete dayalı, tipik “geniş aile” olan “zadruga”ya da benzememektedir. Bu aile tiplerinde çocuklar, anlaşılacağı üzere mülk ve söz hakkından yoksun olmanın baskısı altındadır (Kafesoğlu, 1997:228-229).

Kağıtçıbaşı’na göre, genel olarak aile yapısına bakıldığında yapısal olarak çekirdek aile niteliği görülmekte, kendine özgü bir özelliği bulunan, aile üyeleri ile kurulan bağların kuvvetli olduğu ve etkileşim ile sosyal çıkarların daha sıkı olduğu işlevsel olarak geniş aile tipine daha yakın bir aile modeli görülmektedir (Arslantürk, 2017: 9-18).

Türk aile yapısını etkileyen bir diğer unsur ise İslamiyet’in kabul edilışıdır. Din değişikliği süreci hem toplumsal hem de bireysel olarak önemli bir olaydır. Bu değişim farklı neticeler ortaya çıkarmaktadır. İslamiyet’in kabulü ile birlikte Türk kültürü Arap ve İran kültüründen etkilenmiştir. İslamiyet’in kabulü ile birlikte düzensiz olan evlilik düzeni değişmiş, kadın değer kazanmıştır. Aynı zamanda göçebe hayattan yerleşik düzene geçilmiş olması Türkler’in aile yapısında hem kültürel alanda hem de toplumsal alanda değişmelere sebep olmuştur (Güler ve Ulutak, 1992: 58).

Anadolu'daki büyük kültür sentezinin en önemli temsilcilerinden biri Osmanlı Devleti'dir. Osmanlı Devleti, Selçukluların kültür mirasını devralarak bu mirası daha ileri bir noktaya taşımıştır. Selçuklular dönemi eski Türk kültüründen İslam kültürüne bir geçiş dönemi olarak kabul edildiği takdirde, İslami dönemin en iyi örneği Osmanlı Devleti'dir. Bu sebeple Osmanlı Devleti dönemindeki aile yapısı ve gelişiminin değerlendirilmesi önem teşkil etmektedir (Canatan, 2013: 104).

Dini ve kültürel farklılıklar, hem toplumsal sınıflamayı hem de Osmanlı aile yapısını etkileyen önemli unsurlardandır. Kültürel etkileşim ve temel kurumlarda ortak hareket edilmesi etkileşimi arttırmış ve farklı aile yapılarının ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır (Özkiraz ve İşçi Baş, 2016: 90).

Osmanlı toplumunda aile biçimi, birden fazla eşle evliliğin yaygın olmaması nedeniyle çoğunlukla bir, iki ve üç çocuklu aile biçimindedir (Ortaylı, 2006: 58). Bu çerçeveden değerlendirildiğinde Osmanlı aile yapısı anne, baba ve çocuklardan meydana gelen bir çekirdek aile görüntüsü sergilemektedir. Anne, baba ve çocuklar ile birlikte akrabalar farklı konutlara sahip olduğundan dolayı geniş aile tipi göstermediği anlaşılmaktadır (Demirel vd., 1992: 105). Toplumda meydana gelen değişimler sonucunda Osmanlı aile yapısı bir değişim içine girmiş ve modernleşmeye başlamıştır.

Cumhuriyet döneminde aile yapısında meydana gelen değişimler yasalarla koruma altına alınmıştır. Medeni Kanunun kabulü ile birlikte aile mal varlığının yönetimi ve sonrasında mal paylaşımında kadın ve erkek eşit haklara sahip olmuştur. Erkeklerle şeriatın izin verdiği çok eşlilik yasaklanmış, evlilik nikâh ile teminat altına alınmıştır. Kadınlara seçme ve seçilme hakkı tanınmasıyla birlikte kadınlar eğitim ve ekonomide erkeklerle



eşit haklara sahip olmuşlardır (Kongar, 1998: 585). Cumhuriyet'in ilan edilmesiyle kadınlara tanınan hakların genişletilmesi ve tüm bu siyasi, toplumsal ve ekonomik olaylar Türk aile yapısında değişimlere neden olmuştur.

Bilgi toplumuna doğru ilerleyen dünyada sanayileşme ve sonrasında iş hayatı geleneksel toplumlardaki aile içi üretim tarzından dış mekânlardaki iş yerlerine taşınmış, bunun yanı sıra iş hayatında giderek artan farklılaşma ile birlikte kas gücü ve uzmanlaşma eski önemini yitirmiştir. Sanayi toplumuna doğru meydana gelen hızlı değişim sonucunda tarım toplumu önemini kaybederken kadının çalışma hayatına girişi bu değişim süreci ile aynı oranda değişiklik göstermiştir. Bu durum, bir yandan iş hayatında kadına duyulan ihtiyacın artmasına sebep olurken, öte yandan aile yapısında da değişikliklere neden olmuştur (Yaşar- Ekici, 2014: 219).

Kadının değişimi geniş aileden modern çekirdek aileye geçişe ivme kazandırmıştır. Aile yapısında meydana gelen değişimlerin yanı sıra evlilik kurumu ve evlilik kurumunda ki çeşitlilikte de aile yapısında etkilemektedir. Evlilik ve evlilik türlerini bu doğrultuda değerlendirmek gerekmektedir.

## **2. Evlilik**

Evlilik, birbirini tanıyan bir erkekle bir kadının hayatlarını içinde buldukları toplum tarafından onaylanan evlilik akdi ile birleştirmeleriyle oluşan toplumsal bir kurumdur. Bir başka deyişle; iki insanın geri kalan hayatlarında bir arada yaşamak istemeleri sonucu, örf ve adetlere uygun olarak hayatlarını birleştirmeleridir.

Aile, toplumun en önemli kurumu konumundadır. Bu yapının oluşması ise evlenme olgusu ile mümkün olmaktadır. Toplumların birbirlerinden gelenek, görenek, kültürel ve ekonomik yapı olarak farklılık göstermeleri evlilik biçimlerinin oluşmasında da etkili olmaktadır. Bu

yüzden her toplumda farklı evlenme biçimleri bulunmaktadır (Könezoğlu, 2006: 34). Evlilik olgusunda kimin kaç kişiyle evleneceği akrabalık sistemlerinin belirlediği bir durum olmaktadır. Batı toplumlarında grup dışı evlenme yaygın görülmektedir. Bazı toplumlarda ise akraba evlilikleri sıkça görülmektedir. Bu tutumu sergileyen ülkelerden birisi de Türkiye'dir. Evlilikte çeşitli ölçütler kullanılarak evlilik türleri arasında ayırım yapılmıştır. Evliliğin grup esasına bağlı kalınarak sınıflanması ikiye ayrılmaktadır. Bu; bireyin grup içinde ya da grup dışında evlilik yapmasıdır (Altunek, 2001: 19).

Toplum, sosyal yaşamın bir organizasyonu olarak, bireylerin birbirleri ile kurdukları karşılıklı etkileşim ve iletişim süreçleriyle varlığını devam ettirmektedir. Bu süreçlerin işlerlik kazanması bireylerin toplumu yeniden düzenlemeleri olarak değerlendirilir. Bu yüzden toplum, grupların ve bireylerin amaçlarını gerçekleştirmek adına karşılıklı olarak birleşen eylemlerin oluşturduğu karmaşık ilişki ağları üzerine kurulmuştur (Önür, 1989: 51).

Evlilik etkileşimi bir düzendir ve bu düzen içinde kocanın karısına karşı bir sonraki davranışının, karısının kocası ile bir önceki durumuna bağlıdır. Eşlerin birbirleri arasındaki aile içi ilişkileri, anne ve babanın çocukları ile ilişkileri ve kardeşlerin birbirleriyle olan bağları bu iletişim süreci içinde gelişir. Aile içinde var olan bireylerin hepsi iletişimin kendisini oluşturmakta ve aile içi iletişim adını almaktadır. Sosyal bir örgüt olan aile, kendi içerisinde bir yapılandırma oluşturur ve bu yapı ilişkilere anlam kazandırır. Eğer kurulan iletişim uzlaşmacı, paylaşımcı ve eşitlikçi bir duruma dönüşüyor ise aile içi ilişkilerin eşitlikçi olduğundan söz edilebilir. Bunun aksi olduğu durumda erkeğin sözünün geçtiği ve ilişkiler paylaşımcılıktan çıktığında ise ilişkiler hiyerarşik ve otoriter bir hale

bürünür. Böylelikle ayrışımçı ataerkil ilişkiler gelişir, kurulan iletişim beklentilere dayandığı takdirde iletişim dolaylı ve sözsüz bir biçime bürünür. Bu iletişim türü ise ilişkiyi zedelemesinin yanı sıra ilişkiyi sorunlu bir hale getirir (Baran-Görgün, 2004: 34). Aile içerisinde bireylerin birbiriyle olan ilişkilerinin temelini sağlam olmaması ilişkilerde üçüncü kişinin devreye girmesini zorunlu kılar. Örneğin baba ile iletişimi korku üzerine dayalı olan çocuk, annesinin babasıyla iletişim kurup isteklerini bildirmesini ister. Ailede babaya duyulması gereken saygı yerini korkuya bıraktığından dolayı böyle bir durum söz konusu olmaktadır.

Aile içi ilişkiler, aile reisliği dediğimiz, ailede otorite biçimi ve karar verme yetkisinin kimde olduğu; ailede rol dağılımının, görev ve sorumluluk paylaşımının nasıl tanımlandığı; ailede kadının statüsü ve konumunun tanımlanması ailelerdeki ilişkilerin niteliğini ortaya koymada ayırıcı bir özellik gösterir (Taylan, 2009: 126). Maddi geliri yüksek olan eş, aile içinde genellikle egemendir. Bu konuda çalışmayan eşin, ekonomik olarak eşine bağımlı olması en iyi örnektir. Eğitim ve bilgi düzeyi de diğer bir güç kaynağıdır. Eğitim düzeyi düşük olan eş, aile içi ve dışı konularda karar verme söz konusu olduğunda, ikinci derece söz sahibi olur (Sayın, 1991: 89).

Aile kurumunun temelini birbiri ile anlaşabilen iki birey atar ve ailenin devamlılığı da ortak bir frekansta buluşarak sağlanır. Sağlıklı ailelerin temelini karı ve koca ilişkileri atmaktadır. Bu sağlıklı ilişkilerin devamlılığını sağlamak yine karı ve kocanın iletişimlerini korumaları ile mümkündür. Çünkü çocukların ilk eğitimini aldığı aile biriminde anne ve baba birer rol model konumundadır. Bu nedenle karı-koca ilişkileri, sağlıklı aile ortamları çok önemlidir.

### **3. Uygulama**

#### **3.1. Araştırmanın amacı**

Araştırma akraba ilişkilerinin evlilikler üzerindeki etkilerinin bireyler tarafından nasıl anlamlandırıldığını öğrenme amacıyla yapılmıştır. Bu çalışma, Türkiye’de aile üzerine yapılan tartışmaları teorik çerçevenin dışına taşıyarak yapılan görüşmelerden elde edilmiş olan verilerden hareketle bir uygulama örneği sunma amacıyla hazırlanmıştır.

#### **3.2. Yöntem**

Akraba ilişkilerinin evlilikler üzerindeki olumlu ve olumsuz etkilerini belirlemek amacıyla Afyonkarahisar ilinde yaşayan evli bireylere yönelik yapılan bu çalışmada öncelikle örneklem ve uygulamaya ilişkin bilgilere yer verilmiş ve örneklemeden elde edilen veriler sonucunda hipotezlerle analizler yapılmıştır. Uygulama sırasında gözlem de yapabilmek adına mülakat yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada derinlemesine görüşme yöntemi kullanılması sebebiyle bireye odaklanılmıştır. Bu yüzden de grup görüşmelerine yer verilmemiştir. Hazırlanan görüşme formu ikiye ayrılmıştır. Erkeklerle ve kadınlara farklı görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme için hazırlanan soruların yanı sıra, görüşme esnasında yeni sorular sorulmuştur. Aile bireyleri ile iletişimin boyutu ve birbirlerine tutum ve davranışları anlaşılmaya aynı zamanda aile ilişkilerinin bireyler üzerinde olumlu ve olumsuz etkileri tespit edilmeye çalışılmıştır. Yapılan mülakatların sonuçları analiz edilmiştir. Türk aile yapısında geniş ailelerin otoriter görünümü çalışmanın temel çerçevesini oluşturmaktadır. Bu bağlamda araştırmaya yön veren temel hipotezler bu çalışmanın ana çerçevesini oluşturmaktadır.

- Aile toplumun vazgeçilemeyecek yapıtaşını oluşturmaktadır.
- Ailenin temelini oluşturan evliliğdir.

- Türk aile yapısı ve aile düzeni bir değişim içine girmiştir.
- Aile içi ilişkiler sosyal ilişkiler bağlamında değişmektedir.
- Çekirdek aile tipi artış gösterirken geniş aile tipinde azalma görölmektedir.

- Ailenin ve aileyi oluşturan bireylerin akrabalık bağları güçlüdür.
- Toplumumuzda kayınvalide ve kayınpeder önemli değerler arasındadır.

- Aile bireylerinin evli çiftler üzerinde hem olumlu hem de olumsuz etkileri mevcuttur.

### **3.3. Araştırmanın Örnekleme ve Demografik Özellikler**

Toplumun temel yapıtaşı ailedir ve ailenin temelini oluşturan da evliliklerdir. Günümüzde geniş aile tipleri yerini yavaş yavaş çekirdek ailelere bırakmış durumdadır. Ancak aile görünüm itibariyle modernleşmiş olsa da geleneksel değerlerine bağlılığını devam ettirmektedir. Araştırma yapılırken evli bireylerde yaş aralığı dikkate alınmamıştır. Bunun sebebi ise evlilik süresi ile karşılaşılan durumların değişiklik göstermesi ve bu süre zarfında çiftlerin nasıl bir fikir ve tavır içinde olduğunu anlayabilmektir.

Araştırmanın evrenini Afyonkarahisar'da yaşayan evli çiftler oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme tasadüfi yöntem ile seçilen denekler oluşturmaktadır. 33 kişi ile mülakat (görüşme) yapılmıştır. Bu katılımcılar içerisinde aileleri ile birlikte veya ayrı yaşayan bireyler bulunmaktadır. Kullanılan yöntemde sosyolojide kabul görmüş bulunan metodolojik ilkelere bağlı kalınmış ve sonuçlar analizlere dahil edilmiştir. Gelin ve damattan oluşan katılımcılardan bir tanesi kayınvalidesiyle oturmakta, bir erkek eşi ile birlikte ailesinin yanında ikamet etmektedir. Üç kişi ise geçici bir dönem eşinin ailesi ile birlikte yaşamıştır. Katılımcıların yirmi ikisi kayınvalidesi ve kayınpederi ile aynı şehirde oturmaktadır.

**Tablo 1.** Katılımcıların Cinsiyet ve Yaş Bilgileri

Cinsiyet	Kişi Sayısı
Kadın ve Erkek	33
Yaş Aralığı	18-46 ve üzeri

**Tablo 2.** Katılımcıların Eğitim Bilgileri

Eğitim	Kişi Sayısı
İlkokul	4
Ortaokul	2
Lise	10
Ön lisans	2
Üniversite	9
Toplam	33

**Tablo 3.** Katılımcıların Meslek Bilgileri

Meslek	Kişi Sayısı
Ev hanımı	9
Hemşire	4
Öğretmen	4
Akademisyen	4
Özel Sektör	12
Toplam	33

### **3.4. Verilerin analizi**

Elde edilen veriler öncelikle bilgisayar ortamında yazılı hale getirilmiş ve nitel araştırma tekniklerinden içerik analizi kullanılarak çözümlenmiştir. Görüşme adaylarının her soruya verdiği cevaplar arasında benzerlik gösteren cevaplar gruplandırılarak yorumlanmış ve analiz edilmiştir. Ayrıca yapılan görüşme iki ayrı soru formundan oluştuğu için erkekler ve kadınlar iki ayrı grupta analiz edilmiştir.

### **3.5. Elde edilen bulgular ve yorumlar**

#### **3.5.1. Erkek katılımcılara yönelik bulgular**

Yapılan araştırma ile saptanmak istenen aile içinde anne ve gelin arası iletişimin derecesinin ne olduğu ve erkeklerin bu iletişimi nasıl algılayıp yorumladığıdır. Beraber yaşamamanın erkekler tarafından olumlu olumsuz yanlarının ne olduğu, aile içinde yapılan herhangi bir tartışmada erkeklerin kimin tarafını tuttuğu ve bu davranışı neden sergilediği sorulmuştur. Ailede meydana gelen olumlu ve olumsuz durumları ve aile içi alınacak önemli kararların aileleri ile paylaşılma sıklığı ve neden paylaşma gereği duydukları erkekler çerçevesinden değerlendirilmiştir. Erkekler ile yapılan bu mülakatta erkeklerin ailesi ile eşi arasında köprü vazifesi görürken olayları nasıl değerlendirdiği bu olay ve durumlara nasıl tepki verdiği saptanmaya çalışılmıştır.

**Aileniz ile eşiniz arasında herhangi bir tartışma olduğunda taraf tutar mısınız?**

*“Pek taraf tutacağımı sanmıyorum ama. İçsel olarak annemi dışsal olarak eşimi desteklerim sanırım. Anne tarafını tutmam sanırım erkeğin anneye olan düşkünlüğü. Annemin yaşı. İçsel bir şey dışarı vurulmaz.”*  
(B.O).

*“Taraf tutmam. Genel olarak da tutmam. İki tarafı dinlerim haklıyı da haksızı da mutlaka söylerim.” (A.A).*

**Aileniz ile (anne, baba) eşiniz arasında kaldığınızı düşünüyor musunuz?**

*“Bazen. Evet. Bugüne kadar dediğim gibi çok sık olmadı nadiren oldu. Ama onları da sağlıklı bir şekilde atlattık. İki tarafı da seviyorsunuz. Bir taraf eşiniz diğer taraf anneniz, ablanız. Tabi insanda negatif bir durum oluşturuyor. Üzüyor seni yıpratıyor.” (F.U).*

*“Hayır düşünmüyorum.” (A.E).*

**Anne ya da babanızın ev ilişkilerinizde baskın olma söz dinletme, kontrol etme gibi davranışları olduğunu düşünüyor musunuz?**

*“Yok. Eşimin ailesinde de yok.” (A.A).*

*“Hiçbir zaman böyle bir şey olmadı. Hiçbir zaman öne çıkmadılar. Aksine bu kayınvalidemde biraz fazladır. Kendi sözünün dinletilmesini kendi dediğinin olmasını ister. Eşim de bu konuda biraz sessizdir. Bir şeyi çok yanlış yapsa bile karşı çıkmaz kabul eder. Özellikle ailesine karşı sessizdir. Ben burada bazı problemler yaşadım. Bu konu için tartıştığımız birbirimizi kırdığımız zamanlar oldu.” (F.U).*

**Annenizin ya da babanızın hayatınıza müdahale etmeye çalıştığını veya hayatınıza karıştığını düşünüyor musunuz?**

*“Anne ve babamla olumsuz durum yaşamam. Herkes kendi sınır ve çerçevesini ihlal etmediği için herkes mutlu mesut yaşar.” (B.O).*

*“İlk evlendiğimiz dönemde mutlaka oldu. Şunu almayın bunu almayın şuraya gitmeyin bunu yapmayın beraber gidelim. Eşimle ara ara sorun oldu. Biz ayrı bir aileyiz neden hep beraber gidiyoruz gibi.” (Y.Ç).*



**Anne ve babanız ile yaşanan olumsuz durumların evliliğinizi etkilediğini düşünüyor musunuz?**

*“Etkilediğini düşünmüyorum.” (Z.K).*

*“Kesinlikle etkiliyor. Etkilememesi mümkün değil. Çünkü evlenseniz de hala orda bir bağınız var. Oraya karşı bir sevginiz, saygınız ve yükümlülükleriniz var kendi ailenize karşı. Dolayısıyla orada olacak problemler ister istemez evliliğinize yansıyor. Olmaması mümkün değil.” (F.U).*

Erkekler ile yapılan mülakatlarda eşi ve ailesi arasındaki iletişimin aileyi hangi boyutlarda etkilediğini anlamaya yönelik sorular yöneltilmiştir. Çünkü Türk toplum yapısında erkek evlat ailede önemli bir konumda bulunmaktadır. Bu sebeple erkeğin aile içinde eşi ile iletişimine herhangi bir müdahale söz konusu olup olmadığının anlaşılacağı sorular ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Ailesi ile eşi arasında herhangi bir tartışma olduğunda içsel olarak anneyi ancak dışından eşini desteklediğini belirtmiştir. Bunun sebeplerinden biri eşi ile annesi arasında kaldığı için kendini taraf tutmak zorunda hissetmesidir. Ancak içinden annesini haklı bulması Türk toplumunda ana-oğul ilişkisinin öneminin devam ettiğinin göstergesidir. Erkekler genel olarak haklı tarafı tuttuğunu dile getirmiştir. Eşi ile ailesi arasında kaldığını düşünen katılımcılar kendilerini bu durumun üzdüğünü dile getirmiş ve yıprandıklarını belirtmiştir. Eşi üzerinde ailesinin herhangi bir baskı unsuru oluşturmadığını aksine ailesinin eşini desteklediğini dile getirirken kadının ailesinin eşi üzerinde oluşturduğu baskıdan rahatsız olduğunu ve bu durumun aile huzurunu etkilediğini belirtmiştir. Eşlerin aileleri tarafında aile ilişkilerine müdahale söz konusudur ancak evlilik düzeni oturmuş bireyler dengeyi oluşturduğu için herhangi bir olumsuz

durumda eşi ile orta yolu bulduğunu belirtmişlerdir. Eşi ve ailesi arasında yaşanan olumsuz durumların evliliklerini etkilediği katılımcılar tarafından desteklenmiştir.

### 3.5.2. Kadın katılımcılara yönelik bulgular

Kadınlar ile yapılan mülakatlarda gelin ve kayınvalide-kayınpeder ilişkisinin bir de gelin tarafından nasıl değerlendirildiği, olayları nasıl anlamlandırıldığı saptanmaya çalışılmıştır. Gelinlere yöneltile sorular aile içi iletişimin derecesini anlamaya yöneliktir. Genel olarak karşılıklı iletişimin önemli olduğu görüşünden yola çıkarak aile bireyleri ile kurulan ilişkilerin evlilikler üzerinde olası olumlu ve olumsuz etkileri üzerine değerlendirmeler yapılmıştır.

**Kayınvalidenizin/Kayınpederinizin oğlunu sizinle paylaşamama durumu olduğunu düşünüyor musunuz?**

*“Hayır. Eskidendi ama şu an hayır. Eskiden eşimin bana yaptığını kendisine de yapılısın istiyordu.” (A.S).*

*“İlk zamanlar evet ama şimdi değil. Yemek yaparken falan en güzel ben yaparım diye bir yarışa girdi. Çay getirir önce ona verir yemek yenirken falan hadi oğlum ye der.” (E.A).*

*“Yani oldu. Bir şeyler pişirsin oğlum yesin bunu yaptım falan oldu. Evinde kaldık mesela beraber yatırmak istemezdi bizi. Bana ayrı yatak yapardı. Artık ne düşünürdü bilmiyorum. Biz de eşimle taviz vermedik.” (M.A).*

**Kayınvalidenizin/Kayınpederinizin eşinizle olan ilişkinize müdahale ettiğini düşünüyor musunuz?**

*“Şu anda hayır. Daha önce onlardan çekindiği için beni doktora getiremezdi. Onlar şöyle, böyle diyecek diye getiremezdi. Kendi aileme gitmeme laf ederlerdi. Eltilerim de karıştırdı bana.” (B.K).*

*“Kayınpederim ederdi, eşime kızardı. Eşim benle kavga edince kayınpederim kızardı. Kayınvalidem eşimi doldururdu. Kavga ederdik, döverdi beni kayınpederim kızardı. Kayınvalidem sevinirdi. Doldururdu eşimi Sen bugün bunu yapmışsın doğru mu demezdi. Bize karışırdı. Ailene bir bayram gitsen bir bayram gidemezdin. Eşim bana bir şey alamazdı. Onlardan izinsiz. Eşim bana nasıl alsın.” (Y.A).*

*“4 tane görümcem vardı. Yeri geldiği zaman kayınvalidemi kandırırlardı. O da sinirli davranırdı. Kayınvalidem kayınpederim karışmazdı görümcelerim karışırdı. Eşimin yanına onların yanında oturmazdım saygıdan dolayı. Eşimle de tartışırdım bu konudan dolayı.” (A.K).*

**Kayınvalidenizin/Kayınpederinizin hayatınıza müdahale ettiğini düşünüyor musunuz?**

*“Tabi ki müdahale ettiler. Onlardan izinsiz bir yere çıkamazdık. Benim evim ne kadar ayırda olsa ben annelere bile gidemezdim. Benim yüzüme bir şey söylenmezdi beni rahatsız eden buydu. Kayınpederim giyimime kuşamıma karışırdı.” (A.B).*

*“Ediyorlardı. Onlardan bu yüzden kavgalı ayrıldık biz. Bir daha da gitmedik. Aramızda bir kırgınlık oldu.” (Y.A).*

*“Fikirlerini sorarsak öyle karışırlar. Ama illaki şu olsun demezler. Size kalmış derler. Çocuklara isim vermede falan hiç bizimkileri verin falan demediler.” (S.G).*

*“Tabii ki. Mesela anneme gitmek için eşimden izin alırdım. O da anneme sor derdi. Ona sorardım o da babana sorayım da öyle derdi. Aynı köyün içinde oturduğun halde kapıyı çekip çıkamıyoruz. Gönülleri olursa gönderirlerdi.” (P.Ö).*

Kadın katılımcılar ile yapılan görüşmelerde kayınvalide-kayınpeder ve gelin ilişkisinin aile içi ilişkilerde olumlu ve olumsuz etkilerini anlamaya yönelik sorular sorulmuştur. Kayınvalidenin gelini ile oğlunu paylaşamama durumu olup olmadığına dair yöneltilen soruya genel olarak, evlilik zamanlarında kayınvalidesi ile belirli sorunların yaşandığını ancak eşi ile ilişkileri oturduktan sonra bu problemin ortadan kalktığını söylemişlerdir. Kayınvalidesi ve kayınpederinin eşi ile olan ilişkisine evlendikleri dönemde müdahale ettiklerini ve bu durumun eşi ile arasında problemlere neden olduğunu ve tartışma yaşandığını belirtmişlerdir. Katılımcılara kayınvalide-kayınpederin eşi ile hayatlarına bir müdahale olduğuna dair yapılan yorumlarda gelinlerin giyimlerine, ev işlerine karışıldığını ve bu durumun eşi ile arasında sıkıntılı süreçlerin yaşanmasına sebep olduğunu dile getirmişlerdir. Kayınvalide ve kayınpederin evliliğe müdahalesinin yanı sıra görüşmelerinde gelinlerin evliliklere karıştığı bu durumun ise aile içi iletişimde eşler arasında kırgınlığa sebep olduğunu belirtmişlerdir. Tüm bu bilgilerden hareketle akrabalık ilişkilerinin evlilikler üzerinde olumsuz etkilere sebep olduğu anlaşılmaktadır.

### **Genel Değerlendirme ve Sonuç**

Aile, bireysel ve toplumsal yaşamın en etkin ve en canlı kurumlarından biri olarak her zaman varlığını korumaktadır. Çünkü kültürel ve sosyal değerlerin tamamını bünyesinde toplayarak nesiller boyu aktarılmasını sağlamaktadır. Toplumların temelini oluşturan aile ve evlilik kurumudur. Evlilik ile birlikte aile olgunlaşır ve gelişme gösterir. Bu ailede meydana gelen çocukların yetişme evresi tamamlandığında yeni görev ve sorumlulukları yerine getirmek amacıyla kendilerine yeni bir hayat kurarlar. Yeni hayat kuran bireylerin evlilikleri sonucunda da yeni akrabalık bağları

oluşur ve aile genişleyip büyür. Dolayısıyla birbiri ile bütünleşen ve birbirine sıkı sıkıya bağlı bir toplum meydana gelmektedir.

Türk toplumu tarım toplumundan sanayi toplumuna tam anlamıyla geçememiştir ve bu arada kalmışlık aile yapısını da etkilemiştir. Aile yapısı sanayi toplumunda geniş aileden çekirdek aileye doğru bir değişim gösterirken, bir yandan da cinsler arası eşitliğin arttığını ve aile içindeki rollerin de değiştiği farkedilmektedir. Türk aile yapısı ise, geleneksel ve çekirdek aile özelliğinin her ikisini de içinde barındırmaktadır. Aynı zamanda cinsiyet ve yaş unsurlarına göre aile ilişkileri değişkenlik göstermektedir.

Aile içi ilişkilerde erkeğin ailesi ile eşi arasında kurduğu ilişki ile gelinin kayınvalidesi ve kayınpederi ile arasında kurduğu ilişki önemlidir. Türk toplum yapısında gelin denilince akla ezilen, hor görülen, susmak zorunda bırakılan kadın gelmektedir. Kayınvalide ve kayınpederi ise evde otorite kaynağı, gücü elinde tutan aile bireyleridir. Toplumumuzda yüzyıllardır önüne geçilmesi mümkün olmayan ön yargılar bulunmaktadır. Çatışmaların genel sebebi iki tarafın birbiri üzerine kurmaya çalıştığı üstünlük mücadelesi ve gelinin kayınvalidesinden baskın olma arzusudur. Türk toplumunda erkek evlendiği zaman aile bağları genişler ve annesi ile eşi arasında köprü vazifesi görmeye başlar. Bunun ana sebeplerinden biri erkeğin ailesinin eşi üzerinde kurmaya çalıştıkları üstünlük mücadelesinde oğullarının da yanında bulunmalarını istemeleri ve taraf tutmaya zorlamalarıdır.

Yapılan mülakatlarda aile içi ilişkilerde erkeğin ailesi ile ilişkilerinin sağlam olduğu ve bu sebeple eşi ve ailesi arasında köprü vazifesi gördüğü tespit edilmiştir. Türk toplum yapısı gereğince erkek evladın ailesine saygı duyması gelenek ve görenekler doğrultusunda koruma altına alınmıştır. Bu

sebeple erkek evlat ailesini idare eden konumundadır. Aynı zamanda kadın katılımcılar ile yapılan mülakatlarda ev işlerine ailenin diğer bireylerinin dahil olması eşler arasında olumsuzluklara sebep olurken orta noktayı bulan erkek olmaktadır. Aile bireyleri, kayınvalidesi ve kayınpederi ile yaşanan olumsuz durumların evliliğe yansıdığını, eşi ile arasında soğukluk ve küslüğe sebep olması, boşanma sürecine girmeleri, eşi ile sürekli tartışma yaşanması gibi problemlerden dolayı eşinin ailesi ile yaşanan olumsuz durumlar evliliklerini ve çocukları etkilemektedir. Katılımcıların bir kısmı evliliğin ilk yıllarından sonra dengeyi kurduklarından dolayı, olumsuz durumlardan etkilenmediğini ve çocuk olduktan sonra bu tür problemler yaşamadığını dile getirmiştir. Yapılan analizler sonucunda eşler arası ilişkilerde aile faktörünün önemli olduğu sonucuna varılmıştır. Gelinler ve kayınvalidelerin bazı konularda anlayamadığını, kayınpederler ile ise genelde tartışma yaşanmadığını, aile içi ilişkilerine karışılmadığını ya da herhangi bir müdahalenin söz konusu olmadığını savunulmasının yanı sıra belirli bir süre beraber yaşayan bireylerin kayınvalidesi ve kayınpederi ile aynı evde yaşamaya olumlu tepki vermedikleri saptanmıştır. Erkeklerin çoğunlukla eşleri ile ailesi arasında kalmadığını, bu durumu ise objektif davranarak koruduklarını söylemişlerdir.

Sonuç olarak yapılan analizler, aile büyükleri ile iletişimin evliliğe olumlu ve olumsuz etkileri arasında güçlü bir ilişki olduğunu göstermektedir. Bu ilişki bireyin hayatını etkilemektedir. Genel bir ifade ile kayınvalide ve kayınpeder faktörünün önemli olduğu, aile büyüklerinin evlilikler üzerinde olumlu ve olumsuz etkilerinin olduğu görülmektedir. Modern hayatta düşünce özgürlüğü, kadının çalışma hayatına girmesi ile birlikte Türk aile yapısı değişme göstermiş ancak akrabalık ilişkilerinin varlığını koruması sebebiyle aile bağları kopmamıştır. Akraba ilişkilerinin

varlığını devam ettirdiği, kayınvalide ve gelin arasında bir iktidar mücadelesinin olduğu, evliliklerin ilk yıllarında otorite karmaşasının yaşandığı ve bu durumun evliliğe olumsuz yansıdığı görölmektedir. Ancak aile bireyleri birbirini tanımaya başladıktan sonra bu iktidar mücadelesinin, aile içi problemlere sebep olmadığı sonucuna varılmıştır. Aile içi iletişimin kuvvetli olduğu ailelerde eşler arası sorunların ortaya çıkmadığı, yaşanan olumsuz durumlarda ise, karşılıklı iletişim sağlıklı ise çözüme ulaştırıldığı sonucuna varılmıştır. İletişimin kopuk olduğu aile içi ilişkilerde kayınvalide ve kayınpeder faktörünün evlilikleri olumsuz etkilediği görölmüşür. Geleneksel akrabalık ilişkilerinin aile içi iletişimi olumsuz etkilememesi için en önemli faktörün sağlıklı aile iletişimi olduğu sonucuna varılmıştır.

### **Kaynakça**

- Aluş, Yadigar ve Suzan Selçukkaya (2015). Türk Ailesinde Mutluluk Algısı ve Değerleri. Sosyal ve Kültürel Araştırmalar Dergisi, 1(2). 151-175.
- Altunek, Serpil (2001). Türkiye Üzerine Yapılmış Evlilik ve Akrabalık Araştırmalarının Bir Değerlendirilmesi. Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakóltesi Dergisi, Sayı.18(2),17-28.

- Arslantürk, Gökhan (2017). Bilime ve Eğitime Adanmış bir Kariyer: Çiğdem Kağıtçıbaşı. Sayı:7, 9-18. <http://dergipark.gov.tr/temasa/issue/30505/330788>. (15.12.2019).
- Balaman, Ali Rıza (2002). Evlilik Akrabalık Türleri, Ankara: T.C Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Baran-Görgün, Aylin (2004). Türkiye'de Aile İçi İletişim ve İlişkiler Üzerine Bir Model Denemesi. Hacettepe Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, 31-42.
- Brown, David L. (1981). Auartier Century of Trends and Changes in The Demographic Structure of American Families. The Family in Rual Society Colorado, 10.
- Canatan, Kadir (2011), ‘‘Türk Ailesinin Tarihsel Gelişimi’’, Ed. Kadir Canatan ve Ergün Yıldırım, Aile Soyolojisi, İstanbul : Açılım Kitap, (97-120).
- Canatan, Yıldırım, (2013). Ailenin Tanımı, Türevleri ve İşlevleri. Ed. Kadir Canatan ve Ergün Yıldırım, Aile Sosyolojisi, İstanbul: Açılım Kitap, (53-63).
- Güler, Ali (1992). Osmanlılarda Ailenin Demografik Yapısı. Sosyo Kültürel Değişme Sürecinde Türk Ailesi I içinde. 89-107. Aile Araştırma Kurumu Yayınları: Ankara.
- Freyer, Hans (1967). Sosyolojiye Giriş. Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi.
- Güler, Deniz A. ve Nazmi Ulutak (1992). Aile Kavramının Tarihsel Gelişimi ve Türk Toplum Yaşantısında Aile. Kurgu Dergisi, Sayı:11, 51-76.
- Kafesoğlu, İbrahim (1997). Türk Milli Kültürü. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Koenig, Sven (1966). Sociology. basım yeri bilinmiyor: Barnes and Noble.



- Kongar, Emre (1998). 21. Yüzyılda Türkiye: 2000'li Yıllarda Türkiye'nin Toplumsal Yapısı. Remzi Yayınevi: İstanbul.
- Könezoğlu, Bilge (2006). Aile ve Ailenin Korunması. (YL). Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Leslie, Gerald R. (1982). The Family in Social Context. Oxford: Oxford University Press.
- MacIver, Robert M. ve Charles H. Page (1961). Society. London: Macmillan.
- Merter, Feridun (1990). 1950-1988 Yılları Arasında Köy Ailesinde Meydana Gelen Değişmeler: Malatya Örneği. Ankara: Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2011). Aile Yapısı. Ankara.
- Ortaylı, İlber (2006). Osmanlı Toplumunda Ailenin Demografik Yapısı. Pan Yayıncılık: İstanbul.
- Önür, Nimet (1989). Sembolik Etkileşimci Bir Perspektifle Aile İçi İletişim İlişkilerinin Çözümlemesi. Aile Yazıları içinde, Ankara (2. Baskı): Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayınları, Ankara.
- Özkiraz, Ahmet ve Gül İşçi Baş (2016). Osmanlıdan Günümüze Türk Türk Toplumunda Aile Yapısı ve Boşanma. KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi. Sayı: 18, 30. 87-95.
- Sarı, Özgür. (2014). "Aile Kurumu ve Ailenin Tanımı", Sistemik Aile Sosyolojisi", Aydın, M. (Ed.), Çizgi Kitabevi, Konya.
- Sayın, Önal (1991). Aile İçi İlişkileri Toplum ve Birey Boyutunda Çözümlemesi. Ed. M.Aydın, Aile Yazıları, (2. Baskı). Ankara: Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı, (77-97).
- Taylan, Hasan Hüseyin (2009). Türkiye'de Köy Ailesinde Aile İçi İlişkiler. Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, Sayı 22, 117-138.

- Yaşar- Ekici, Fatma (2014). Türk Aile Yapısının Değişim ve Dönüşümü ve Bu Değişim ve Dönüşüme Etki Eden Unsurların Değerlendirilmesi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, Issue 30, 209-224.
- Yıldırım, Ergün (2013). Aile ve Evlilik Türleri. Ed. Kadir Canatan, Ergün Yıldırım, *Aile Sosyolojisi*, İstanbul: Açılım Kitap. (65-82).
- Winch, Robert (1965). *The Modern Family*. Holt: Rinehart and Winston.